

EDITORIAL

Les festes de Nadal, amb el pes important rebut per tradició i amb tot el reguitzell d'aportacions d'avui, moltes de les quals potser estan en mans del consum, tenen encara guspises de tendresa que atrauen i, encara que sigui per uns instants, ens poden fer entrellucar significats i valors més alts.

Davant l'allau de violències en tants indrets, en la família, al carrer, en tants i tants països, i enfront dels mals de sempre que exterminen, com la misèria, la guerra i la fam, per què no fem un front comú? Per què és tan difícil dialogar i ser tolerant amb els altres? Per què no acabem de ser mai prou solidaris amb els més desfavorits de la societat i del món?

La imatge del supermecat brasiler que s'incendià i ens mostrava com la gent, a risc de cremades, anà a buscar el menjar que hi restava com si es tractés d'un regal de Nadal, era realment es-cruixidora.

El Nadal encara ens pot humanitzar, fent-nos sentir ben a prop dels infants indefensos que gemeguen, de les moltes necessitats del nostre món, del plany de la guerra i de tants i tants odis actius o somorts.

Amb aquesta reacció podríem generar el millor canvi de la història.

Recuperem el Nadal perquè esdevinguem nous o renovats per encetar camins d'esperança en el diàleg sincer i en la tolerància.

Retaula d'Ivorra, s. XV (Museu Diocesà i Comarcal de Solsona)

NOTÍCIES

● El propassat 8 de novembre morí a Cervera Ramon Turull Bargués. Tenia 81 anys, viscuts sempre plens d'inquietuds fins a darrera hora.

TERRA RUBRA li deu també el merescut agraïment per la seva empena inicial i per la seva col·laboració escrita en alguns dels números.

Tots sabem que Ramon Turull era molt generós i, amb un sentit pràctic i positiu, sempre estava a punt per ajudar, escrivint, donant idees per millorar o simplement per encoratjar. Ell havia llegit els 84 números de la nostra publicació i, de tant en tant, ens ho comentava. Li agradava subratllar els encerts que hi trobava i sempre ens adreçava paraules d'estímul perquè seguíssim endavant.

No cal dir que li estem molt agraïts i que el recordarem tal com havia estat sempre, amb una generositat efusiva.

Des de TERRA RUBRA fem arribar el nostre condol a la família.

● Dia 16 de novembre, Eleccions Autonòmiques a la nostra vila.

La mesa electoral és constituït amb tota normalitat, amb els membres següents:

President,	Jordi Huguet i Solé
Vocal 1r	Joan Coma i Aldomà
Vocal 2n	Sònia Llenes i Espigares

Interventors:	
Per CIU	Felip Verdés i Solà

Cens electoral,	143	CIU	43
Votants	115	ERC	35
Vots en blanc	1	PSC	16
Vots nuls	0	PP	10
		PxC	1

● La posada a punt de l'entorn de la piscina a poc a poc va prenent forma i cada vegada la millora és més visible, llàstima que el temps de remullar-se, en els nostres indrets dura poc i haurem d'esperar fins l'any vinent per gaudir-ne

● Les obres començades d'adequació de la carretera de Concabella a Tarroja, sense pressa, van avançant. Confiem que les glaçades d'hivern no les aturin i que per la propera primavera l'entorn de la nostra vila hagi millorat encara més la seva imatge.

● Enguany el temps no ha estat massa afavoridor per la sembra als nostres camps. Si és cert que mai no estem contents del tot, també ho és, que el temps tampoc no fa gran cosa per accontentar-nos. Si plou poc és la sequera i si plou massa és un desastre. Ple de raó està en Raimon, el cantant de Xàtiva, quan diu que en aquests país la pluja no sap ploure...

Els nostres camps mostren una imatge de jardí, atapeïts de flor, semblants a una primavera primerenca. Si més no, fa goig i relaxa contemplar-los.

Tot i que als pagesos la humitat no els espanta i han sortit a sembrar de totes, totes, podem veure en els camps, aiguamolls que no han permès que els tractors s'hi posessin per a conrear-los. Tan de bo que la pluja d'aquesta tardor, sigui l'auguri d'una abundosa collita el proper mes de juny.

- La bàscula de la vila, que fins fa poc era ubicada davant de cal Talet, ha estat traslladada al costat de la carretera de Sedó, tocant al camí de Santes Masses. Sembla que l'espai és més adequat i sobretot més ampli per a poder maniobrar l'entrada i sortida de vehicles de gran tonatge.

- Ens comuniquen des de l'Ajuntament que el dia 13 de desembre al capvespre, a la sala de la Vila, es farà la presentació del llibre de Ricard Serra "**Comarques i subcomarques de Catalunya**" –LA SEGARRA- animem a

tots els tarrogencs i segarrencs a participar d'aquest acte.

- Com en el curs passat ha començat de nou el Curset de pintura a l'oli a càrrec de Joan Díaz. Quasi arriben a la desena els alumnes, que per Tarroja no són pocs. Esperem igual que el curs passat gaudir de noves obres d'art dels nostres vilatans.

- També com anys anteriors, a Sedó començarà la segona setmana de desembre, un curs de cuina de Nadal. No tenim cap dubte que les cuineres s'esmerçaran d'allò més en les properes festes i que els requisits que surtin a la taula seran per a llepar-se els dits.

DEFUNCIONS

Cinto Biosca i Farràs va morir el dia 27 d'octubre a l'edat de 81 anys al Prat de Llobregat. El nostre més sentit condol a la família.

RENOVACIÓ DE SUBSCRIPCIÓ 2004

Mantenim la quota per la subscripció local de: 7,5 ¤ i per als de fora vila, el preu segueix amb 9,5 ¤, que podeu fer efectius, els subscriptors locals, per la vostra comoditat, a Jaume Secanell (Cal Moixet) i els subscriptors de fora vila com cada any, en qualsevol oficina de la Caixa de Catalunya, núm. de compte: **2013 0315 22 0200665270** o bé a l'adreça de Terra Rubra, c/ Portal de la Rectoria s/n 25211 TARROJA.

Preguem a tots els subscriptors que **fan efectiva la seva aportació a través de la Caixa de Catalunya, que identifiquin amb claredat el nom del subscriptor** de la revista i no pas el nom de qui fa l'aportació personalment. Ens estalviareu identificacions incorrectes.

Agraïm una vegada més la confiança que feu en nosaltres i desitgem que el proper any 2004 sigui benvingut amb molta ventura per a tots.

LA INAUGURACIÓ DE L'ENLLUMENAT ELÈCTRIC DE TARROJA (1913)

El dia 24 de març de 1913, que era dilluns de Pasqua, va ser inaugurat oficialment l'enllumenat elèctric de la vila de Tarroja. Ho sabem per un article signat amb el nom *El corresponsal* i publicat al número 17, corresponent al dia 6 d'abril d'aquell any, del periòdic cerverí *Nuevo Ambiente*. Entre els diversos actes que es portaren a terme, podem destacar els següents: al matí, l'anada a l'ermita de Sant Julià –la festa de Sant Julià, a Tarroja, se celebra el dilluns de Pasqua–, on se digué una missa, i la tornada en processó; a la tarda, la reunió dels assistents en una sala de cal Tella, on es pronunciaren els parlaments de rigor, l'encesa dels llums a les sis, els balls públics i el sopar en honor dels forasters. Aquest és el text:

«El día 24 del próximo pasado mes de marzo inauguróse oficialmente el alumbrado eléctrico de esta villa, en vista del éxito alcanzado el día anterior, que fue el de pruebas.

Como de costumbre, por la mañana se fue en numerosa romería a la ermita de Sant Julià, donde se cantó la misa de ritual, regresando la comitiva en procesión hacia la villa.

Por la tarde, a las 4, poco más o menos, el señor Esteva, de Cervera, con todo el personal

de la casa, familias respectivas y amigos, llegaron en varios carruajes, siendo esperados en la carretera, frente a la fábrica de harinas del señor Vilella, por el ayuntamiento, autoridades y el pueblo en masa, con una banda de música y coro de jóvenes.

Al apearse de los carruajes, entusiastas vivas y prolongados aplausos resuenan por largo rato.

El reverendo cura párroco, en elocuentes frases, da la bienvenida a los señores forasteros.

Seguidamente, se dirigió la comitiva oficial a las espaciosas habitaciones de la antigua casa Tella, donde se sirvió un espléndido lunch y obsequióse a las señoras con magníficos bouquets.

Pronunciaronse elocuentes brindis por varios de los señores asistentes y uno muy particular del mencionado reverendo cura párroco, diciendo que la Pascua de Resurrección de este año sería para Tarroja también de resurrección local, ya que, si el Criador, en su obra, primo día fecit lucem, también sería para Tarroja primer día venturoso el en que llega la luz del progreso bendecida por un ministro del Señor.

Momento solemne fue el de las seis de la tarde en que brilló esplendorosamente la villa, llena de potentes focos.

En la plaza donde se bailó, fue el punto culminante de la fiesta.

Acabó tan señalado día con un banquete a los señores forasteros y lucido baile en la misma plaza.

En la casa del propietario señor Vidal, llegado con su familia espresamente de Barcelona para este acto, obsequióse también a los señores forasteros de una manera muy singular y espléndida».

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA

OBRES D'ADEQUACIÓ DE LA PLAÇA NOVA

Les obres actuals d'adequació a la nostra vila, amb el pas dels mesos, sembla que la tendència no és més que convertir-se en companyes eter-nes dels tarrogencs, que a poc a poc i amb la confiança que permet el dia a dia, fan companyia d'hivern a hi-vern, a petits i grans en els seus jocs i passejades.

Més que reflexionant sobre el fet, empaïtant el somni de si aquest any ens cauria la grossa de Nadal, m'he

anat enfilant en castells de boira dels que per sort és fàcil de sortir-se'n, sobretot quan el fred humit d'una nit prou fosca, et va calant fins a l'ossada. Potser doncs si ens toqués la grossa no ens caldria patir de deutes i endreçaríem per fi la nostra petita vila per molts anys.

Consultant les actes de l'Ajunta-ment, l'any 1944, ja són uns quants!, trobem escrit: *"...en vista de la aspiración del pueblo referente a la reforma de la Plaza Nueva, para poder efectuar en ella toda clase de festejos públicos ya que se carece de local adecuado a ello; la Corporación acuerda, sea pavimentada la referida Plaza..."* No sabem pas el temps que van passar en la reforma, però sí sabem, que l'any 1953, ja els preocupava l'estat en què els bancs de la dita plaça es trobaven i així queda també reflectit; *"...el Sr. Alcalde-Presidente manifestó a los señores Concejales la necesidad que habia de proceder a la reparación de los asientos existentes en la Plaza Nueva por cuanto su estado de conservación ofrece un abandono de los mismos y además un peligro para los pequeños ya que jugando por allí y subiendo y bajando de los mismos muy bien, dichos asientos, pueden caer encima*

de ellos;.....cual reparación deberá efectuarse siempre y a medida que las circunstancias económicas del municipio lo permitan...”

De nou l'any 1954, suposem que la plaça Nova ja era refeta i estrenada, per arrodonir i posar-la maca del tot, tornem a trobar a les actes un petit retoc: *“A la vista de la subasta celebrada para adjudicación de los dos chopos viejos y en mal estado existentes en la Plaza Nueva, se acuerda derribarlos plantando en el mismo sitio dos arboles plataneros adjudicando los dos chopos al mejor postor Andrés Armengol Tacher, por el precio de ciento veinticinco pesetas...”*

Des d'aleshores la plaça Nova podria haver estat arranjada un parell de vegades més, alguna, més afortunada que altra, però això sí no hi han mancat mai ni els arbres, ni actualment les flors.

La plaça de cada poble és la cara de la seva gent, si el vianant en entrar a la població troba la plaça neta i endreçada, ja ha trobat el perfil d'aquest poble i dels seus habitants.

La plaça d'un poble és el passat, el present i el futur alhora, és el joc, és la tertúlia, és la reunió, és la festa, és l'abaltiment, és l'acomiadament..., és la plaça de tots.

JOSEFINA CARULLA I PORTA

NADALA

Quan arriba Desembre
i els carrers s'il·luminen
amb garlandes de llums
i d'estels nadalencs,
una alegria antiga
ens visita amb nostàlgia
i ens retorna vivències
com batecs de campana
que sotraguen la vida
de cada ésser humà.
És Nadal que s'acosta
i anuncia la Llum
que emergeix de la fosca.
Un nou cicle comença.
El naixement del dia.
El naixement de Déu.
És Jesús, del Portal.
Ens commourà la joia
i també la tristesa,
per Nadal.
Caminants de la vida
en farem el recompte,
com cada any.
Som els fills de la Llum
habitants de la Terra
i germans dels germans.
En un món on la guerra,
el dolor i la pobresa
fan estralls,
no podem sentir plena,
inconscient alegria,
per Nadal.
Quan els Reis de l'Orient
embolcallats de boira
i el fred més punyent
ens visitin a Lleida
hi haurà un sarró
els dos mil anys d'història
que festeja el Nou Any.

ROSA FABREGAT

***Bones festes de Nadal
i feliç any nou 2004!!***

CARLES I, REI DELS CATALANS I SENYOR DE LES ÍNDIES

El 15 de febrer de 1519 Carles I va fer la seva solemne entrada a la ciutat de Barcelona¹ per celebrar-hi corts. Les atencions que l'Emperador va tenir als catalans i la notable influència d'aquests en la seva primerenca política imperial, ha fet dir a En Ferran Soldevila que “ens proven, si no, potser, la seva predilecció pels catalans – una monografia documental ha pogut ésser bastida amb aquest títol– la seva indubtable dilecció envers ells”.² Per En Merriman, “segurament cap part d'Espanya era més favorable a les seves aspiracions que la cosmopolita Barcelona”.³ I En Royall Tyler ho ha mirat d'explicar tenint en consideració el passat militar i comercial dels catalans. Per ell, “Barcelona, un dels grans ports comercials de la Mediterrània, havia conegut durant dos o tres segles un grau de prosperitat mai no somiat per cap de les ciutats marítimes castellanes. Aragó, amb Catalunya i València, havia seguit sent més ric que Castella i les seves dependències”.⁴ I afegeix que “A En Carles li agradaven els catalans i Barcelona, on passà molt més temps que a la seva primera visita a Castella, tal vegada per la mateixa raó que pertanyia més al passat que al futur”.⁵

Així mateix, En Soldevila ha assegurat que, “en les estades del monarca a Barcelona, especialment el seu llarg primer sojorn, durant el qual –un any, ple d'esdeveniments de transcendència europea– fou capital del seu imperi”.⁶ I com a “capital de l'imperi” també l'esmenta En Jaume Casals, afegint-hi que, justament per això,

“grans personatges europeus començaren a arribar-hi”.⁷ Així mateix, En Pere Voltes, en parlar de l'estada de l'Emperador a la capital de Catalunya, escriu que “Barcelona –i amb ella el poble català– foren els primers dominis peninsulars d'En Carles que compregueren cabalment el sentit de la seva política i que captaren el començament d'una nova època de la monarquia espanyola”.⁸ Per això l'Emperador romania a Barcelona. Segons En Voltes, “molts mesos portava la ciutat en el seu ofici de centre de la política de l'Imperi: a tots els carrers i a totes hores es veia l'anar i tornar de gent forastera, emissaris de les ciutats del regne o ambaixadors d'altres sobiraniaes”.⁹

Aquest fet, que hauria d'haver estat considerat una autèntica anomalia política pels

1. Cf. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*; obra dirigida per Josep M. Sans i Travé, Generalitat de Catalunya-Departament de la Presidència, Barcelona, 1994, volum I (anys 1411-1539), p. 350.

2. F. SOLDEVILA, *Història de Catalunya*; Editorial Alpha, 2a edició, Barcelona, 1963, p. 888-889.

3. ROGER BIGELOW MERRIMAN, *Carlos V el Emperador y el Imperio Español en el Viejo y Nuevo Mundo*; traducció de l'anglès per Guillermo Sans Huélin, 3a edició, Espasa-Calpe, S.A.; Madrid, 1960, p. 43.

4. ROYALL TYLER, *El Emperador Carlos V*; Editorial Juventud, S.A.; Libros de Bolsillo Z-212, Barcelona, 1976, p. 210.

5. Ídem, p. 210-211.

6. F. SOLDEVILA, op. cit., p. 892.

7. ÀNGEL CASALS, *L'Emperador i els catalans. Catalunya a l'Imperi de Carles V (1516-1543)*; Editorial Granollers, S.L.; Granollers, 2000, p. 68.

8. PEDRO VOLTES BOU, *Cartas del Emperador Carlos I a la ciudad de Barcelona*; Universidad de Barcelona-Facultad de Filosofía y Letras, Barcelona, 1958, p. 15.

9. Ídem, p. 17.

estudiosos d'aquest període històric i pels mateixos biògrafs de l'Emperador, ha passat completament desapercebut. Si, com defensa la historiografia oficial, les noves terres americanes pertanyien exclusivament a Castella, i era des de Sevilla des d'on s'articulava tota la política econòmica i militar imperial, hauria estat molt congruent que l'Emperador fes la seva estada més perllongada dels regnes hispànics en aquesta ciutat o, en el darrer dels casos, en aquell regne. Però no va ser així. A Castella, tan sols hi va romandre quatre mesos. I ja, d'entrada, "es mantenia els castellans lluny del rei, obligant-los a veure ocupats els càrrecs i prebendes per forasters".¹⁰ Mentre que, altrament, l'Emperador es va estar dos anys als seus dominis catalans. La perllongada estada a Catalunya va fer que, al novembre de 1519, "una delegació de Toledo a la Ciutat Comtal, ja havia notificat al rei el seu descontentament per raó de la breu estada en terres castellanques davant el llarg temps de permanència a la Corona d'Aragó: quatre mesos *versus* dos anys".¹¹ No cal dir que, efectivament, tal com apunta En Royall Tyler, "els castellans se sentiren menyspreats".¹²

Segons l'Ernest Belenguier, "Castella tem que l'Emperador la supediti a la globalitat de la seva tasca i que no torni més a aquell regne; i que si ho fa sigui per poc temps i per exigir impostos".¹³ En Roger Bigelow Merriman creu que als castellans no els plaïa la idea de ser "la cua de l'estel imperial"¹⁴ i que l'opinió d'aquests "era exactament oposada a allò que és universal. Malgrat tots els grans esdeveniments del regnat precedent, els seus interessos eren primordialment encara locals i particularistes".¹⁵

Conformement, En Joseph Pérez, ens assabenta que "En Carles V havia quedat

massa temps apartat dels assumptes de Castella";¹⁶ la qual cosa, juntament amb les seves decisions imperials, van reforçar "el convenciment que tenien els castellans de no comptar per a res".¹⁷ Tant és així, que, fins i tot, a la tornada de l'Emperador a Castella, dos anys després, "es murmurava que Chièvres volia que se celebressin Corts a la llunyana Galícia per poder escapar d'Espanya amb la fortuna que havia acumulat"¹⁸ i no sotmetre's a les pressions castellanques. Mentre que, per contra, tal com assegura En Belenguier, "en realitat, els catalans ni s'envaneixen per veure's convertits de cop en la capitalitat momentània de l'imperi".¹⁹ És a dir, que si els catalans troben ben natural que la capital del nou imperi sigui Barcelona i que des d'aquí l'Emperador organitzi la seva política imperial, és que totes les terres del Nou Món havien d'estar sotmeses als comtes de Barcelona i reis d'Aragó i vinculades a les seves institucions.

Només per això, ara faria sentit que l'Emperador, a la seva proposició a les primeres Corts catalanes de 1519, recordés, segons En Soldevila, que Barcelona "apa-

10. JOHN LYNCH, *España bajo los Austrias/1. Imperio y absolutismo (1516-1598)*; traducció de Josep M. Bernadas, Historia/Ciència/Sociedad-56, Edicions 62 s/a., 7a edició, Barcelona, 1993, p. 53.

11. ERNEST BELENGUER, *El imperio hispánico, 1479-1665*; Libro de Mano-35, Grijalbo Mondadori, S.A.; Barcelona, 1995, p. 153.

12. R. TYLER, op. cit., p. 41.

13. E. BELENGUER, op. cit., p. 153.

14. R. B. MERRIMAN, op. cit., p. 64.

15. Ídem, p. 64-65.

16. JOSEPH PÉREZ, *Carlos V, soberano de dos mundos*; Biblioteca de bolsillo Claves-12, Ediciones B, S.A.; Barcelona, 1998, p. 36.

17. Ídem.

18. R. TYLER, op. cit., p. 41.

19. E. BELENGUER, op. cit., p. 146-147.

Carles I

reïxia aleshores com la [ciutat] més important dels seus «regnes i senyories»²⁰; dels quals –deia, encara el rei– “la major part està unida, com sabeu, a aquesta corona d’Aragó”.²¹ Tornem-hi: si per l’Emperador, la major part dels seus dominis –i ho diu ben clar: *la major part*– està vinculada a la Corona d’Aragó, és que les possessions americanes hi són incloses. Amb tot, la sentència reial, indescifrabla amb els coneixements històrics oficials d’avui dia, que postulen a tort i a dret, basant-se en els llibres arranats per la censura, que tot l’imperi espanyol americà era vinculat a Castella, va fer exclamar a En Soldevila que es tractava d’una “frase memorable, que ens mostra com Amèrica no era encara valorada”.²² No. Ben lluny d’aquí, Amèrica era totalment valorada i per això En Carles I fa l’asseveració que fa, amb fonament de causa, sense por a desvetllar la riota ni la crítica intempestiva de cap dels seus contemporanis, ans fent-los partíceps d’aquesta incontestable l’evidència.

Sense desvelar-ho del tot, En Soldevila intueix alguna cosa, car creu que, per

Catalunya, “el moment semblava propici, puix que el monarca mateix hi semblava inclinat, per a atreure’s la dinastia que començava, per oferir-li el suport necessari a les seves empreses, per a rectificar l’obra de Ferran el Catòlic i suplantar Castella en el seu paper, encara no ben capit per ella, de centre d’un magne imperi ja format i en vies d’engrandiment fantàstic”.²³ Efectivament, En Soldevila ja ho diu: mentre Castella no havia assumit el seu paper imperial, Barcelona ja era el centre d’un magne imperi engrandint-se fantàsticament. I estima que els catalans “prou van sentir-se orgullosos de tenir dins llur capital el monarca més poderós de la terra”.²⁴

I no podia ser d’una altra manera. Amb encert ha apuntat En Jon Arrieta que “Barcelona serà l’escenari de diverses anàlisis i reflexions sobre l’estat de l’administració de la Corona aragonesa”²⁵ i que “des de Barcelona, i a pesar de l’atenció especial en els assumptes locals, pròpia de la reunió amb els braços catalans, s’hagueren de moure els fils que conduïren a la designació d’En Carles com a Emperador”.²⁶ La nova la va rebre el 6 de juliol a Barcelona²⁷ “i fou celebrada amb grans festes”.²⁸

20. F. SOLDEVILA, op. cit., p. 893.

21. *Parlaments de les Corts Catalanes*; text, introducció, notes i glossari per Ricard Albert i Joan Gassiot, *Els Nostres Clàssics, XIX-XX* [Editorial Barcino], Barcelona, 1928, p. 246.

22. F. SOLDEVILA, op. cit., p. 893.

23. Ídem.

24. Ídem.

25. JON ARRIETA ALBERDI, *El Consejo Supremo de la Corona de Aragón (1494-1707)*; Institución «Fernando el Católico», Saragossa, 1994, p. 96.

26. Ídem, p. 97.

27. Cf. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*; op. cit., p. 351.

28. F. SOLDEVILA, op. cit., p. 892, nota 38.

Per contra, els castellans es van oposar manifestament al títol imperial. Per En José Antonio Maravall, la proclamació d'En Carles I com a Emperador de Romans va provocar un gran disgust a Castella.²⁹ Segons ell, “des del nou «ethos» polític prenatalista dels pobles castellans, no es podia acceptar aquest plantejament”.³⁰ Així mateix, ens advera que els Capítols de Valladolid “col·loquen la referència a la reina per davant de la del rei i es neguen a reconèixer cap primacia al títol imperial. És curiós observar com s'exclou absolutament total al·lusió a l'Imperi a la correspondèn-

cia dels comuners” i que “tothom pren les coses del Sacre Imperi com una jurisdicció aliena i sense cap relació possible amb el títol reial castellà”.³¹ En Merriman fa observar que l'ús, en els primers documents reials expedits a Castella, “del títol «Emperador electe» era també observat amb pro-

29. Cf. JOSÉ ANTONIO MARAVALL, *Las comunidades de Castilla*; Biblioteca Fundamental de Nuestro Tiempo-58, Alianza Editorial, S.A. - Club Internacional del Libro S.A. de Promoción y Ediciones, 4a edició, Madrid, 1984, p. 69.

30. Ídem.

31. Ídem, p. 70.

fund desgrat”.³² I, conformement, En Joseph Pérez, afirma que, a Castella, “lluny d’alimentar l’amor propi nacional, l’elecció del rei a l’Imperi provocà reaccions hostils”,³³ com també que els nobles castellans temien que “Castella es convertís en una possessió més de l’imperi i es veïés obligada a finançar amb els seus impostos una política que li resultava aliena”.³⁴ I conclou que el que va empènyer Castella a la revolta comunera, “no fou tant la xenofòbia, com de vegades s’ha escrit”, sinó el pressentiment que “es veuria arrossegada a participar en unes empreses que no considerava de la seva incumbència”.³⁵

Mentrestant, des de la ciutat comtal, i actuant en tant que rei de la Corona d’Aragó, l’Emperador atorgarà “el títol de governador [del Iucatan] i certes llegües de terra, amb jurisdicció o sense ella, i altres mercès” a En Francesc de Garay o Garau, al 1519.³⁶ Encara de Barcelona estant, el Pare Cases “torna a prosseguir la tria dels pagesos” que havien de marxar cap a les Índies³⁷ i que l’Emperador, a Saragossa, li havia ordenat de portar a terme, juntament amb En Lluís Berrio.

En aquest sentit, al 14 de setembre d’aquest mateix any, Carles I rep a Molins de Reil’ Antoni Serrano –dit també Serrano de Cardona–,³⁸ procurador de l’Espanyola a la Cort,³⁹ a qui atorga una provisió reial, “per la qual prometem la nostra fe i paraula reial que ara, i d’aquí endavant, en cap temps del món la dita illa Espanyola ni cap part ni poble d’ella no serà alienat ni apartarem de la nostra Corona Reial nós ni els nostres hereus”.⁴⁰

A Barcelona també rep la visita de fra Benet Martí,⁴¹ capellà particular del governador de Cuba, Diego Velàzquez, amb provances i cartes acusatòries contra En Ferran

Cortès⁴² “per a En Joan de Fonseca... i per al llicenciat Çapata i per al secretari Lope Conchillos [–tots ells homes de l’anterior Consell d’Estat del rei Ferran–], que en aquella saó entenien de les coses de les Índies”,⁴³

Com era d’esperar, els procuradors d’En Cortès i de la vila de Veracruz arriben primer, al mes de març, a València,⁴⁴ acompanyats d’un fabulós tresor. Aquí, En Lluís Veret, guardià de les joies de la Corona,⁴⁵ empaqueta “el tresor en caixes meticulosament construïdes”⁴⁶ i, “quan les Corts van acabar de tractar els temes principals, el Consell rebé els procuradors”,⁴⁷ els quals portaven també un memorial que el descobridor mexicà enviava al rei.⁴⁸ De conformitat amb En Thomas, “els partidaris d’En Cortès tenien molt per fer a Barcelona”⁴⁹ i, amb aquest fi, aquí es van posar en contacte amb un cosí d’En Cortès i amb un grux

32. R. B. MERRIMAN, op. cit., p. 30.

33. J. PÉREZ, op. cit., p. 34.

34. Ídem, p. 35.

35. Ídem.

36. BARTOLOMÉ DE LAS CASAS, *Historia de las Indias*, edició d’Agustín Millares Carlo i estudi preliminar de Lewis Hanke, Fondo de Cultura Económica, 2a reimpressió, Mèxic, D.F., 1986, vol. III, p. 233.

37. Ídem, p. 276.

38. Cf. HUGH THOMAS, *La conquista de México*, Editorial Planeta, S.A.; 7a edició, Barcelona, 1995, p. 804 (nota 16), 817 (nota 50) i 820 (nota 28).

39. Cf. DEMETRIO RAMOS, *Hernan Cortés. Mentalidad y propósitos*, Ediciones Rialp, S.A.; Madrid, 1992, p. 103.

40. Ídem, p. 173.

41. Ídem, p. 174 i 185.

42. Ídem.

43. Ídem, p. 50.

44. H. THOMAS, op. cit., p. 390.

45. Ídem, p. 387 i 390.

46. Ídem, p. 390.

47. Ídem, p. 394.

48. D. RAMOS, op. cit., p. 170 i 174.

49. H. THOMAS, op. cit., p. 387.

d'amics d'aquest, abans de dirigir-se a la Cort.⁵⁰ Per aquest historiador anglès, “els procuradors aconseguiren igualment reunir-se a Barcelona” amb un conseller reial cosí d'En Cortès.⁵¹ Per això, En Thomas creu que “degué ser en aquest moment, i no abans, que lliuraren les cartes dirigides a l'emperador”.⁵²

Amb tot, el Cèsar no en té prou amb les cartes dels procuradors i, per una ordre del 5 de desembre, mana que li fessin portar a Molins de Rei “els tresors i les «coses» arribades, amb els indis de la nova terra”⁵³ mitjançant “una persona fiable i de confiança” i no pas amb els procuradors.⁵⁴

Sembla que l'ordre reial va ser molt efectiva, perquè aquell mateix dia l'Emperador varen rebre el tresor mexicà. En Demetrio Ramos adverteix que tot el que van portar, amb la notícia de les noves terres conquerides, “degué produir tal efecte al monarca i davant del Consell”,⁵⁵ que l'Emperador va respondre, des de Molins de Rei, al 5 de desembre de 1519:⁵⁶ “N'he folgat molt i donc gràcies a nostre senyor per haver-se trobat en el meu temps terra tan rica i que la seva gent tingui mostres d'habilitat i capacitat per rebre l'aigua del baptisme”.⁵⁷

Escrutada a la menuda l'ordre reial, En Ramos es qüestiona: “Per què aquesta preocupació d'evitar que «les coses» les portin els procuradors mateixos fins a la Cort, encara que viatgin al costat de la persona que corre amb aquest encàrrec? El significat d'aquesta precaució tampoc no ha estat advertida, tot i que és molt simptomàtica: perquè, rebudes a Barcelona les notícies de la reclamació contra En Cortès interposada en nom d'En Velàzquez, calia separar els seus emissaris de la presentació i rebuda joiosa que es fes de les peces i metalls enviats, puix era absolutament necessari

evitar el que seria una sentència pública glorificant en el problema reclamatori i convenia, en canvi, eludir discretament el risc que, envoltats per l'administració i per les satisfaccions que allò suscités, s'esmunyiria la legitimació del fet consumat. Així, no pot ser més evident que, en interposar-se aquesta cautela, els del Consell que són amb el Rei no volen comprometre ni avançar cap resolució envers ells, com seria la de ser rebuts pel Monarca o la del seu confinament”.⁵⁸

És a dir, que si tot l'afer polític suscitat entre En Cortès i En Velàzquez, amb el lliurament de cartes, memorials, presents i tresors, s'havia de decidir a Barcelona i a Molins de Rei per mitjà de l'administració i del Consell reial, és que el fet competia de ple les institucions, la Cort i la monarquia catalanes.

Per En Ramos, que alhora analitza l'impacte que les noves terres americanes posades sota la Corona van produir a En Carles I, l'escrit de l'Emperador “ens mostra com aquest sentiment hagué de ser desbordant”;⁵⁹ i creu que aquesta convicció “no fou ocurrència tan sols del cercle de consellers que rodejaven l'Emperador o d'ell mateix”, per tal com ho demostra “el fet que el cronista Pedro Mexia, davant la nova dimensió que el fet oferia, també arribà a escriure a la seva crònica que «sembla que

50. Ídem.

51. Ídem.

52. Ídem p. 394.

53. D. RAMOS, op. cit., p. 177.

54. Ídem.

55. Ídem, p. 174.

56. Ídem, p. 199, nota 15.

57. Ídem, p. 174.

58. Ídem, p. 178.

59. Ídem, p. 175.

El rei Carles
amb Pizarro

[aquella terra] la tenia Déu guardada per a l'Emperador»".⁶⁰

Per uns mesos concrets, "l'emperador s'havia ocupat d'alguns aspectes importants referents a les Índies" des de Molins de Rei,⁶¹ on s'havia refugiat de l'epidèmia de pesta que assolava Barcelona.⁶² És molt possible que hi passés tot o gran part de l'agost, car, al 12 de setembre, el duc de Cardona i el vescomte de Cabrera, al capdavant d'una ambaixada de militars, li preguen, a fi d'agilitar el final de les negociacions de la Cort, que vagi un cop per dia al monestir dels Frares Menors de Barcelona.⁶³ L'hi veiem, encara, signant documents diversos, els mesos de novembre i desembre.⁶⁴ I al gener rep una carta del secretari Cobos, per la qual aquest l'informa de la lentitud de les Corts.⁶⁵ Fa la impressió que l'Emperador només vindria a Barcelona per clausurar-les, al 19 de gener de 1520, segons ens n'informa el *Dietari* de la Generalitat,⁶⁶ ja que el dia 23 del corrent marxaria cap a Lleida,⁶⁷ en direcció a Castella.

Per tant, tot i que una gran part de cròniques i biografies d'En Carles I ens

confirmen que el rei s'estava a Barcelona, el cert és que residia a Molins de Rei, mentre que a la ciutat comtal hi havia el seu equip negociador, "format per Antoni Agustí, Miquel Velàzquez i altres oficials del rei a Catalunya, i un emergent Francisco de los Cobos, grup al qual se sumaven Adrià d'Utrecht i, de tant en tant, el flamant canceller imperial Mercurino de Gattinara. Aquests es reunien diàriament amb representants dels braços per tractar dels diversos memorials, fossin particulars o col·lectius".⁶⁸

Conseqüentment, si és el consell reial el qui rep els procuradors d'En Cortès i els memorials i el tresor destinat a l'Emperador, i, per torn, aquest consell és format pels catalans Antoni Agustí i Miquel Velàzquez Climent, En Francisco de los Cobos –de qui En Cases ens assegura que era l'oficial i criad del secretari aragonès Lope Conchillos⁶⁹– i per l'Adrià d'Utrecht, bisbe de Tortosa, ens tornem a trobar davant l'evidència innegable que tots els assumptes d'Índies eren gestionats plenament per la Cancelleria reial catalana.

Barcelona esdevindrà, per tant, no tan sols la capital imperial, sinó més concretament la capital administrativa de les Índies. El Pare Cases hi dedica un interès molt

60. Ídem.

61. Ídem, p. 386.

62. Cf. B. DE LAS CASAS, op. cit. vol. III, p. 336 i P. VOLTES BOU, op. cit., p. 13.

63. Cf. A. CASALS, op. cit., p. 81.

64. Cf. P. VOLTES BOU, op. cit., p. 54-55.

65. Cf. A. CASALS, op. cit., p. 84.

66. Cf. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*; op. cit., p. 353.

67. Ídem.

68. A. CASALS, op. cit., p. 81.

69. Cf. B. DE LAS CASAS, op. cit., vol. III, p. 170.

especial, des del capítol CVI, en què “el rei arriba i s’estableix la cort a Barcelona”,⁷⁰ fins al CLIV, en què l’acaba dient-nos que “per tal com ja entrava l’any de 1520”, el rei “concloué les Corts i marxà de Barcelona ja escollit emperador per embarcar-se a la Corunya i anar a Flandes”.⁷¹ Són, doncs, 61 capítols en què En Cases parla dels afers americans tenint com a eix vertebrador l’estada de l’Emperador a Barcelona i Molins de Rei i el desenvolupament de les corts catalanes. Com a senyal confirmatori del que dic són les mateixes paraules d’En Cases: “No hi ha en aquest any de 19 res a referir tocant a les Índies del que s’ha esdevingut als regnes de Castella”.⁷²

A Barcelona, serà on el Pare Cases mantindrà un combat dialèctic notable amb el primer bisbe del Darién, “a fi d’alliberar tots els indis”,⁷³ davant de l’Emperador i d’En Jaume Colom, segon virrei i almirall de les Índies,⁷⁴ que parlarà a favor seu.⁷⁵ Aquí Carles Irebrà un frare de Sant Francesc que havia estat a l’illa a Espanyola i que torna a Barcelona per denunciar els mal tractaments i l’extermini dels indis i només volia expressar-se davant “de Sa Majestat i del seu Consell”.⁷⁶ Aquest anònim franciscà va dir que “veient, doncs, que aquella terra [del Nou Món] es perdia i que el seu primer governador fou dolent i el segon molt pitjor, i que Vostra Majestat era en felix hora vingut en aquests regnes, vaig determinar venir a donar-li nova d’això com a rei i senyor, en l’esperança del qual hi ha tot el remei”.⁷⁷ En Cases també demanarà a l’Emperador “que remei tanta maldat i perdició de gents, com moren cada dia, perquè la divinal justícia no escampi sobre tots nosaltres la seva rigorosa ira”.⁷⁸

En Cases exposa que “en aquest anys de 519, i allà a Barcelona, negociaven els admi-

nistradors d’uns mercaders” que “tenien arrendada la croada i l’havien enviat a aquestes illes, que es declarés si podien, per les Butlles, compondre-se-les dels béns haguts i guanyats amb els indis i dels indis, perquè, si del guanyat amb els indis i dels indis, se les podien compondre, es guanyarien molts més diners”.⁷⁹ Posada la demanda davant el bisbe de Tortosa, la seva declaració va recaure a dos germans i amics del Pare Cases, “els quals, usant de la comissió, estigueren quinze dies disputant i conferint ambdós a dos, sols dins de casa seva i sortint al camp”,⁸⁰ abans d’emetre la resposta i solució, que també donaren llargament i per escrit, en cinc proposicions, a Barcelona mateix.⁸¹

A Barcelona En Cases també va tractar “amb l’Almirall de les Índies En Jaume Colom, que s’oferís al rei, a costa seva, edificar una fortalesa de cent en cent lleugues” i que “hi posés 50 homes per tractar i contractar –que diem rescatar– amb els indis, i portés dues o tres caravel·les que sempre anessin visitant les forteses”.⁸² I un cop acceptat el negoci, l’Almirall Colom va començar a tractar “del que demanaria per aquest oferiment i per les despeses que hi havia de fer amb el seu germà Ferran Colom”,⁸³ que, aleshores, era a Barcelona.

70. Ídem, p. 194.

71. Ídem, p. 359.

72. Ídem.

73. Ídem, p. 336.

74. Ídem, p. 337.

75. Ídem, p. 338.

76. Ídem, p. 340.

77. Ídem, p. 341.

78. Ídem, p. 344.

79. Ídem, p. 354.

80. Ídem.

81. Ídem, p. 354-355.

82. Ídem., p. 358.

83. Ídem.

Bust de
Carles I

Així mateix, a la capital catalana també van arribar en aquells dies “els tres pares de Sant Jeroni d’aquests illa Espanyola, volent besar les mans al rei i fer-li relació de com quedava la terra”;⁸⁴ cosa que no va ser possible perquè l’Emperador ja se’n anava.

Finalment, En Cases relata que “per aquest temps i any de 19 sobre 500, fou despatxat En Ferran de Magallanes a Barcelona per descobrir l’Especièria, al qual descobriment s’havia ofert i oferí, no pel camí que seguien els portuguesos, sinó per cert estret de mar que tenia per cert que descobriria”.⁸⁵ I amb aquest fi, “es gastaren de la hisenda del rei, per despatxar-lo, crec que 21.000 ducats”.⁸⁶

Potser, si bé sense adonar-se’n, l’únic historiador que ha fet veure la connexió de l’Emperador Carles, en tant que rei dels catalans i senyor de les Índies, ha estat En Merriman. D’acord amb aquest historiador britànic, En Carles era a Barcelona esperant que les Corts li aprovessin una donació important de diners, la votació de la qual els diputats catalans anaven retardant.⁸⁷ Sis mesos després de la seva elecció reial, la discussió continuava. Per això, En Merriman apunta: “Fins al gener de 1520 no es votaren els diners, i encara llavors només arribà la xifra de

250.000 «lliures de Barcelona», amb prou feines suficients per cobrir les despeses de la prolongada estada del rei. Només la inesperada arribada, a l’anterior mes de desembre, d’un regal en or mexicà, enviat per En Ferran Cortès, havia salvat En Carles de la bancarrota”.⁸⁸ Amb la qual informació sabem del cert que les Corts catalanes van poder efectuar els pagaments exigits pel seu monarca mercès a l’or enviat des de Mèxic per En Cortès.

Amb tot, com que aquesta i d’altres arribades de l’or a Catalunya i la seva utilització per subsanar les despeses de les institucions catalanes contretes amb l’Emperador denunciava obertament la implicació directa d’aquest país amb la conquesta i colonització del Nou Món, sovint trobem que els textos dels cronistes amaguen aquesta realitat nacional o la substitueixen per la castellana. Així, segons En Bernal Díaz del Castillo, l’any de 1528, En Cortès va arribar a “la cort, que en aquella saó era a Toledo”,⁸⁹ on va ser rebut solemnement per l’Emperador i li va fer relació de les seves gestes.⁹⁰ Al llarg de tot el capítol, el cronista parla sempre de Castella i de Toledo i escriu emfàticament que “vull portar a la memòria altres coses que a En Cortès li esdevingueren a Castella al temps que hi estigué la cort”.⁹¹ Doncs bé: tal com ha indicat En Demetrio Ramos, “aquest esdeveniment

84. Ídem, p. 359.

85. Ídem, p. 357.

86. Ídem.

87. Cf. R. B. MERRIMAN, op. cit., p. 45.

88. Ídem.

89. BERNAL DÍAZ DEL CASTILLO, *Historia Verdadera de la Conquista de Nueva España*; introducció i notes de Luis Sáinz de Medrano, Clásicos Universales Planeta-210, Editorial Planeta, S.A.; Barcelona, 1992, cap. CXCV, p. 810.

90. Ídem, p. 811.

91. Ídem, p. 813.

no es produí a la ciutat del Tajo, on no hi havia la Cort”,⁹² sinó que En Cortès “hagué d’arribar fins a Montsó –on se celebraven les Corts aragoneses– per poder-se presentar davant del Rei”.⁹³

En aquest mateix caient, l’Amada López de Meneses també ha incidit a remarcar el retoc, però, en aquest cas, en l’obra d’En López de Gómara. Segons ell, En Cortès, “arribà a Espanya a finals de 1528, essent la cort a Toledo. Omplí tot el regne del seu nom i tothom el volia veure”.⁹⁴ Per la Meneses, des que ho va escriure aquest cronista, al segle XVI, “es ve repetint que la primera entrevista del conqueridor de la Nova Espanya amb el rei de les Índies, illes i terra ferma del mar Oceà tingué lloc a Toledo, que, certament, amb el seu alcàsser, hagués constituït un magnífic escenari de l’esdeveniment; però la veritat és que En Carles d’Àustria havia deixat aquesta ciutat el 12 de febrer del 1526”.⁹⁵ Segons ella, En Cortès, “després de passar per València, arribava a Montsó, la tradicional seu de les corts dels dominis de la corona d’Aragó a fi de celebrar-les”.⁹⁶ I va ser precisament a les Corts de Montsó, “on, a més dels procuradors i representants dels braços, hi havia

quasi tots els components del Consell d’Índies”,⁹⁷ que l’Emperador, en tant que rei de la Corona d’Aragó, va refusar de concedir a En Cortès el càrrec de virrei,⁹⁸ tot i atorgant-li, nogensmenys, al 6 de juliol de 1529, des de Barcelona, el títol de Marquès de la Vall de Oaxaca i Capità General de la Nova Espanya i de les Costes de la Mar del Sud.⁹⁹

Per tant, ara és evident que, quan En Gómara ens diu que En Cortès “va omplir tot el regne del seu nom i tothom el volia veure”, és que va omplir Aragó i Catalunya de la seva gran fama i tots els aragonesos, primer, i els catalans, després, van fer els impossibles per veure’l.

JORDI BILBENY

92. D. RAMOS, op. cit., p. 239.

93. Ídem.

94. FRANCISO LÓPEZ DE GÓMARA, *La conquista de México*; Crónicas de América-36, Historia 16, edició de José Luis de Rojas, Madrid, 1987, p. 403.

95. AMADA LÓPEZ DE MENESES, “El primer regreso de Hernán Cortés a España”; *Revista de Indias*, XIV (1954), p. 69.

96. Ídem, p. 71-72.

97. D. RAMOS, op. cit., p. 249, nota 16.

98. Ídem, p. 241-242.

99. Ídem, p. 243, 251 (nota 39) i 254.

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Coma, Josep Condal, Narcís Saladrígues, i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdès i Ramon M. Verdès.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.org>

c/e: revista@terrarubra.org

Els articles publicats reflecteixen únicament l’opinió de llur signant.

Núm. de compte per als subscriptors: 2013 0315 22 0200665270

Edita: «Comissió d’Estudis Tarrogens»

C/ de l’Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65 - 25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Font, 7 - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

AVUI TOCAREM LA PATATA...

...millor dit, les patates en plural o, si voleu, els “trumfos” que també hi havia qui les anomenava així.

Si em permeteu passaré de llarg amb les patates de la verdura del vespre d'un bon munt de dies. Allò de les cols i les bledes amb patates no m'acabaven de fer el pes. Certament que per sopar i amb una cua o un cap d'arengada la major part de vegades i amb un tallet de cansalada fregida a la paella les altres, la verdura encara baixava bé; però al matí següent, reescalfada per la paella, les patates quedaven empedreïdes i, per als llepafils com un servidor, no eren gens apetitoses.

Però que me'n direu de la patata que acompanyava la carn d'olla? Amanida amb una mica d'oli i sal i acompanyada d'un os del corp, manoi que n'eren de bones! I dic eren perquè ara, quan de vegades en menjo, trobo que no tenen la meitat del gust d'abans. Potser serà que els ossos d'ara ja van directament de la carnisseria a l'olla i clar, els falta aquella salaborr dels ossos d'abans guardats al salador del rebost una bona temporada (la dona em diu que la culpa ve de no tenir el bon baixant de la joventut). Amen.

I les patates rosses? En primer lloc que abans les anomenàvem així “patates rosses” no pas “patates fregides” com sento que ara en diuen. Quan arribàveu a casa i trobàveu la mare amb la paella al foc on es dauraven, “es feien rosses”, les patates a talls allargassats... Déu meu! Quines ganes teníeu de veure sortir la primera paellada i començar

a tastar-les després de posar-hi uns granets de sal. Que n'eren de bones! Per mica que es descuidessin les mares hi fèiem unes destrosses que elles feien veure que no se n'adonaven. “Les patates rai que no eren de compra!”

Ara, si us he de dir la veritat, les patates que em tenien el cor robat eren les que ens menjàvem, a l'hivern, fetes al caliu. Una de les imatges de la felicitat jo la consideraria com el record d'un dia gris i fred d'hivern, un bon foc de llenya i allí, envoltats per tots els components de la família, sobre la mateixa pedra del foc, unes quantes patates colgades per unes palades de brasa i cendra, el caliu. Es feia llarg el temps que tardaven a escalivar-se; però no calia córrer, les ves-

prades d'hivern eren llargues i tard o d'hora arribava el moment que les patates estaven al seu punt. Treure-les de les cendres, espolsar-les, posar-les al plat, obri-les d'un cop de puny –amb “modos”– i amanir-les a consciència amb oli i un pessic de sal. Oh! Allò sí que era la glòria! Si bona era la polpa de la patata, més bona era encara la pell endurida, que no recremada, pel foc. Deixeu-vos de romanços de totes aquestes patates “de compra” d'ara que us prometen l'oro i el moro i no tenen gran cosa més que el seu embolcall, tancat al buit si voleu, però, aneu a saber des de quan no han vist ni foc ni cendra calenta!

Aquestes patates m'han transportat als vells temps i ara em ve a la memòria aquella mena de tec que la canallota volíem fer a semblança dels que feia el jovent en algunes ocasions. Resulta que a baix al portal Baix, a la mateixa pareteta del davant del corral de cal Tella, hi havia un esvoranc que nosaltres havíem arreglat com una mena de forn. Doncs era allí mateix on més d'una vegada hi fèiem un bon foc i després hi escalivàvem les patates que portàvem de casa. Per fer més completa la cosa no faltava mai l'ampolleta d'oli d'algun voluntari i un saler que no era altre que el canut de canya del morralet d'anar al defora. Naturalment que aquests tiberis els fèiem sense col·laboració, consentiment, ni tan sols coneixement de casa, però com que era una cosa tan innocent, mai no ens van dir res.

Innocent?

I tant!

Completament d'acord. Llàstima que un bon dia, entre dos foscants, quan ja teníem el caliu fet i teníem les patates a escalivar, a un de la colla, que en aquest moment no em ve qui era –si vol ell ja ho dirà– no se li va acudir res més que llençar dins del foc ben

abrusat un bon grapat de bales de fusell. Bales completament en bon estat amb la seva càrrega de pólvora i el seu balí corresponent.

El primer pet, sorollós i amb un núvol de cendra que va sortir per la boca del forn, ens va fer adonar que les bales eren bones (natural, no feia pas gaire temps de la fi de la guerra). Amb el segon pet, acompanyat d'un xiulet i l'espetic de la bala a la paret del davant, vam comprendre massa clar que estaven carregades i que millor fóra apartar-se de la boca del forn. Com que els pets sovintejaven ens vam malfiar que aviat tindríem alguna visita no desitjada i, per allò d'estalviar-nos explicacions, per unanimitat vam decidir canviar d'aires i anar-nos-en cap a “retiro”, això sí, sense oblidar-nos de fer aquella cara de no haver trencat mai cap plat ni cap olla.

—D'on véns? –que diu la mare.

—De jugar, amb la colla.

—No heu fet pas cap dolenteria?

—No, mare.

Aquella canalla d'abans sí que n'eren de macos! No eren pas com els d'ara, no!

JOSEP COMA

L'APLEC DE SANT RAMON

RECORDANT RAMON CARULLA TRULLOLS, EL MEU CUNYAT DE CONCABELLA JA DIFUNT, A QUI VAIG CONÈIXER DE JOVE, PRECISAMENT A L'APLEC DEL SANT

L'aplec de Sant Ramon, que se celebra el dia trenta d'agost al Santuari ubicat als afores del poble del mateix nom, sobre la carretera N-141, és la festa popular més important de la comarca de la Segarra i encara avui, tot i la despoblació que patim, és la que aplega més personal.

En els anys de la meva juvenesa, el Sant encara tenia més predicament que ara: advocat i valedor dels accidentats, la comarca creia fermament que qui en cas de perill invoca-

va el seu nom se'n sortia sa i estalvi. Prova de la fe que la gent li tenia era la multitud d'exvots que adornaven, tal vegada encara adornen (fa molt de temps que no visito) les parets del cambril.

Deixarem la història del Sant per una altra ocasió i ens centrarem en l'aplec. En aquells temps, als pobles de la rodalia, la nit abans del Sant, hi havia el costum d'agafar les mules i anar a fer els "Tres tombs" al voltant del Santuari on s'aplegava gran quantitat d'animals de treball.

El dia del Sant, ja de bon matí, es veien passar per la carretera els carros, tartanes i la gent a peu que feien el camí del Santuari. Alguns escassíssims cotxes prehistòrics i la inefable "Ivorrana", el cotxe de línia que carregat fins dalt de tot (moltes vegades el jovent fèiem el viatge al sostre del vehicle, la imatge era més o menys com les que ara veiem en els països tercermundistes), esternudant i a tomballons, portaven a Sant Ramon la resta de la gent que hi acudia.

El matí es passava veient passar els "Tres Tombs" oficials del poble, reunint-se les famílies provinents de

Façana de l'església de Sant Ramon

diferents llocs, xerrant amb els coneguts que es trobaven, anant a Missa a l'església del Santuari, empenyent-se dintre la generació que intentava fer els tres tombs a peu al voltant de les relíquies del Sant i passejant pel claustre del convent.

A l'hora de dinar, alguns, els menys, anaven a dinar a la fonda, altres s'acollien en cases de parents i coneguts i la majoria, reunides les famílies, després de proveir de melons i síndries comprant-los en algun dels molts carros que havien

Altar

Camaril

acudit a l'aplec des de l'Urgell carregats amb tan bons fruits, s'estenien pels voltants del convent i aprofitava l'ombra de les moltes clapes d'alzines que hi havia per a fer un dinar de camp i una bona migdiada.

Després de dinar, les dones solien anar al Rosari que resaven al Convent, mentre els homes feien la partida al cafè. A continuació es podia acudir al futbol, també al cine i al ball d'envelat, així es posava un fi de festa pagà a l'aplec.

MATEU SOLÉ

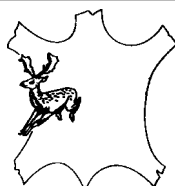
CAIXA CATALUNYA

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)
www.svt.es/caljaumet
e-mail: caljaumet@svt.es

Pells
Sant Ramon

Av. Santuari, 15 - ☎ 973 52 42 43
SANT RAMON